

LAHTI, RUUHIJÄRVI, TULIMÄEN KALLIOALUE LUONTOSELVITYS 2024

Marko Vauhkonen

19.1.2025, täydennetty 28.3.2025

LAHTI, RUUHIJÄRVI, TULIMÄEN KALLIOALUE LUONTOSELVITYS 2024

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Aineisto ja menetelmät	3
2.1 Selvitysalue	3
2.2 Lähtöaineisto	3
2.3 Maastotyöt	5
3 Tulokset	5
3.1 Yleiskuvaus.....	5
3.2 Arvokkaat luontokohteet ja lajiesiintymät	9
4 Lähteet ja kirjallisuus.....	13

Kansi: Näkymä selvitysalueen itäreunan jyrkänteeltä.

Pohjakartta ja ilmakuva © Maanmittauslaitos.

Valokuvat © Marko Vauhkonen.

1 JOHDANTO

Lahden kaupungin Ruuhijärven rekisterikylässä sijaitsevalle kallioalueelle ollaan laatimassa suunnitelmaa kiviaineksen ottamiseksi.

Suunniteltua kalliokiviaineksen ottamistoimintaa varten on haettava maa-aineslain mukainen lupa ja murskausta varten ympäristönsuojelulain mukainen lupa. Yhdistelmä lupahakemuksen käsittelyä varten tarvitaan selvitys alueen luonnonoloista ja luontoarvoista.

Luontoselvitysalueutta kutsutaan tässä raportissa Tulimäen kallioalueeksi. Sen luontoselvitys tilattiin Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä, jossa työn on tehnyt biologi, FM Marko Vauhkonen. Alkuperäistä raporttia täydennettiin alaluvun 3.2 osalta maaliskuussa 2025.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Selvitysalue

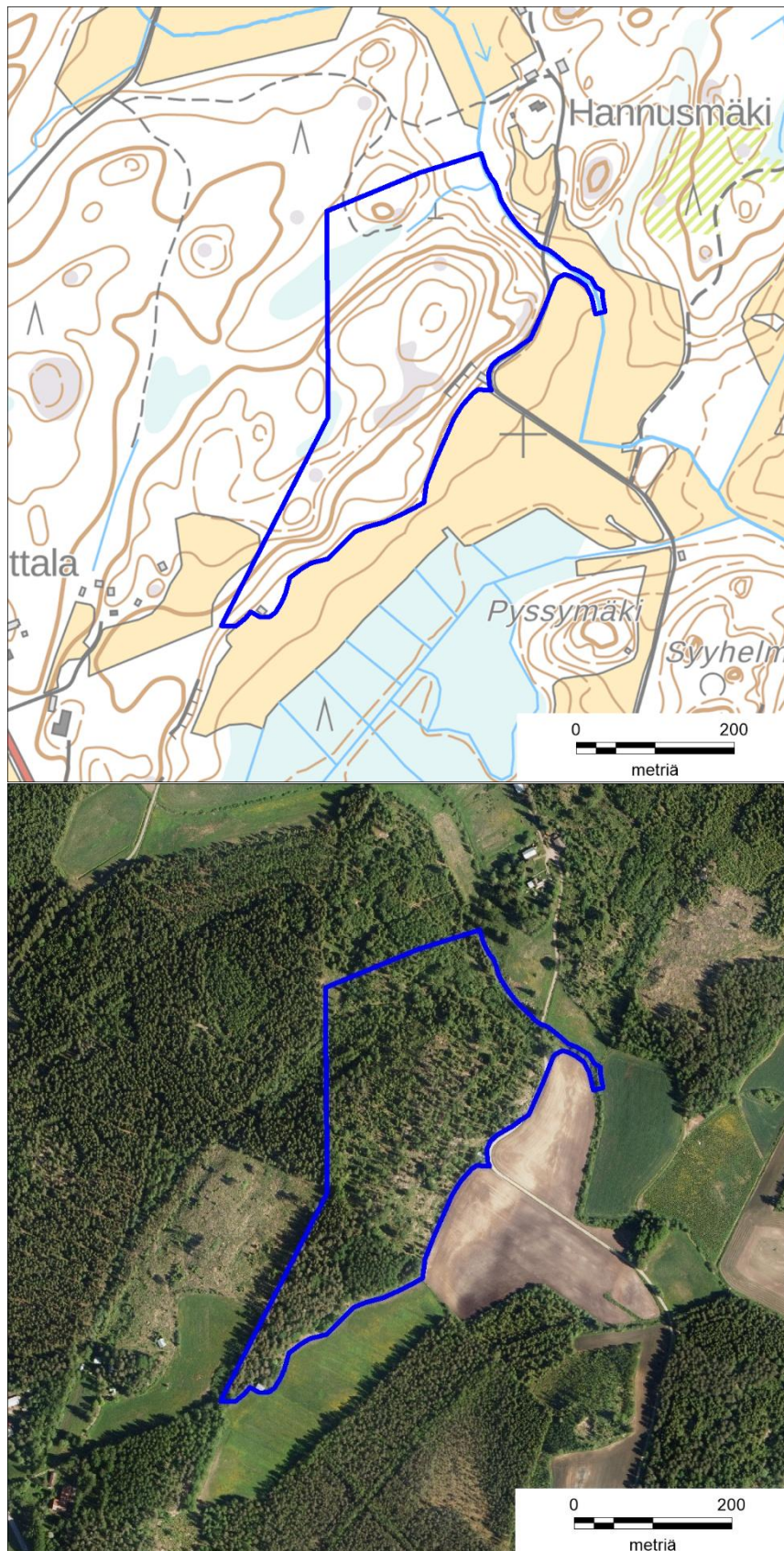
Luontoselvitys käsittää kuvaan 1 rajatun alueen, joka sijaitsee pääosin kiinteistöillä 532-408-6-57 ja 532-408-6-28. Selvitysalueen pinta-ala on noin 10,5 hehtaaria.

2.2 Lähtöaineisto

Tulimäen kallioalueella ei ole Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014:ssä osoitettuja aluevarauksia tai merkintöjä. Lahden yleiskaava 2030:ssä selvitysalue on osa Ruuhijärvi-Järvinen-alueen maa- ja metsätalousaluetta (M-20). Alueella ei ole voimassa asemakaavaa.

Esiselvitysvaiheessa tarkastettiin selvitysalueen ja sen lähiympäristön aiemmat luontotiedot ympäristöhallinnon rekistereistä ja paikkatietoaineistoista (Suomen ympäristökeskus, Avoin tieto), Suomen Lajitietokeskuksesta (www.laji.fi) ja Suomen metsäkeskuksesta (www.metsakeskus.fi). Lisäksi tehtiin selvitysalueen kartta- ja ilmakuvatarkastelu sekä suunniteltiin maastotöiden toteuttaminen tarkemmin.

Tulimäen kallioalueelta tai sen lähialueelta (etäisyys enintään 1 km) ei ole em. lähdeaineistoissa tietoja arvokkaista luontokohteista. Suomen Lajitietokeskukseen on tallennettu ainoastaan yksi huomionarvoisen lajin havainto. Toukokuussa 2005 on havaittu nykyisin silmälläpidettäväksi (NT) luokiteltu (Hyvärinen ym. 2019) käenpiika selvitysalueen lounaispuolella.

Kuva 1. Luontoselvitysalueen rajaus (sininen viiva) kartta- ja ilmakuvapohjalla.

2.3 Maastotyöt

Luontoselvitys tehtiin asemakaavatarkkuutta vastaavasti soveltaen ympäristöhallinnon julkaisemia ohjeita (Mäkelä & Salo 2024, Nieminen & Ahola 2017, Sierla ym. 2004). Työssä hyödynnettiin alueen aiempia luontotietoja (ks. alaluku 2.2). Maastossa käytettiin GPS-paikanninta, jolla rajaukset, luontokohteet ja lajien havaintopaikat voitiin paikantaa riittävällä tarkkuudella.

Luontoselvityksen maastokäynti tehtiin 13.9.2024. Selvitysalue (kuva 1) käveltiin kattavasti läpi. Maastossa inventoitiin kohteen kasvillisuutta siltä osin kuin se oli ajankohta huomioiden mahdollista. Kasvillisuudesta ja putkilokasvistosta kirjattiin muistiin yleiskuvaus ja mahdolliset erityispiirteet.

Lisäksi käynnillä selvitettiin arvokkaiden luontokohteiden esiintyminen. Näitä ovat mm. luonnonsuojelulain 64 §:n mukaiset suojellut luontotyytit, vesilain 2 luvun 11 §:n ja 3 luvun 2 §:n mukaiset pienvesikohteet, metsälain 10 §:n mukaiset elinympäristöt ja Suomessa uhanalaiset luontotyytit (Kontula & Raunio 2018a, b). Lisäksi arvioitiin, onko alueella kohteita, jotka täyttäsivät METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016). Todetut luontokohteet rajataan kartalle ja arvotetaan.

Huomionarvoisten putkilokasvilajien (luontodirektiivin liitteiden II ja IV(b) lajit, erityisesti suojeltavat, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit, silmälläpidettävät sekä muut vaateliaat tai harvinaiset lajit) esiintyminen inventoitiin maastokäynnillä siltä osin kuin se oli ajankohta huomioiden mahdollista. Todetut huomionarvoisten kasvilajien esiintymät paikannetaan ja niistä kirjataan ylös mm. runsaustieto.

Luontoselvityksen osana arvioitiin huomionarvoisen lajiston (luontodirektiivin liitteiden II ja IV(a) lajit, erityisesti suojeltavat, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit, silmälläpidettävät sekä muut vaateliaat tai harvinaiset lajit) kannalta merkittävät elinympäristöt tai kohteet sekä mahdolliset lisäselvitystarpeet.

3 TULOKSET

3.1 Yleiskuvaus

Selvitysalueen koillisreunalla virtaa Myllyoja, jonka uomaa on perattu ja suoritettu. Ojan varrella kasvaa eri-ikäistä kuusta, koivua, harmaaleppää, pihlajaa ja pajuja. Kenttäkerroksessa tavataan kosteiden lehtojen lajistoa (mm. mesiangervo, rönsyleinikki, soreahiirenporras, ojakellukka, metsäalvejuuri, kastikat ja rantaalpi).

Ojan länsipuolella mäenrinteen alaosassa on kulttuurivaikutteista lehtoa, jossa kasvaa mm. mesiangervoa, metsäkortetta, kielloa, nokkosta, vuohen- ja koiranputkea, vadelmaa, maitohorsmaa, metsäkastikkaa, nuokkuhelmikkää, soreahiiren-

porrasta, rönsyleinikkiä, metsäalvejuurta ja kevätpiippoa. Nuoren puuston muodostavat koivu, haapa, harmaaleppä, pihlaja, raita ja kuusi. Selvitysalueen pohjoisreunalla on korpisuo ja siitä alkava noro, joita kuvataan lähemmin alaluvussa 3.2.

Selvitysalueen keskiosassa on kalliomäki, jonka puustoa on harvennushakattu lähes kauttaaltaan. Rinteet ovat monin paikoin jyrkkiä ja niillä kasvaa sekä nuorta että varttunutta kuusta, koivua, haapaa, mäntyä, katajaa ja pihlajaa. Kasvillisuudessa vallitsevat tuoreen ja kuivahkon kankaan lajit: puolukka, mustikka, sananjalka, metsä- ja hietakastikka, kultapiisku, kielo, maitohorsma, metsälauha ja kevätpiippo.

Kuva 2. Tulimäen kallioalueen koillisosan rinnenmetsää.

Kuva 3. Jyrkkä rinne Tulimäen kallioalueen länsireunalla.

Mäen Hannusmäentien puoleisella reunalla on kalliojyrkänne, jonka läheisyydessä alarinteellä tavataan paisterinteiden lajeja: mäkilustetta, nuokkuhelmikkää, ahomataraa ja sarjakeltanoa. Jyrkänteen ja sen laen kalliokasvillisuuteen kuuluvat kivikkoalvejuuri, haisukurjenpolvi, lehtoarho, ahomansikka, isomaksaruoho, nuokkuhelmikkä, keto-orvokki, kallioimarre, haurasloikko, lehtonurmikka ja ruotsinpitkápalko.

Kalliomäen lakialueella on pääasiassa nuorta metsää, jonka puulajeja ovat kuusi, mänty ja koivu. Pihlajaa, haapaa ja katajaa tavataan vähemmän. Kenttäkerroksen runsaimpia lajeja ovat metsälauha, kanerva, puolukka, mustikka, kevätpiippo, metsäkastikka ja sananjalka. Kangasmaitikka esiintyy niukkana. Alueella on muutama pieni poronjäkäälävaltainen kalliojaljastuma. Kalliomäen lounaispuolella on pienialainen korpisuo, joka kuvataan lähemmin alaluvussa 3.2.

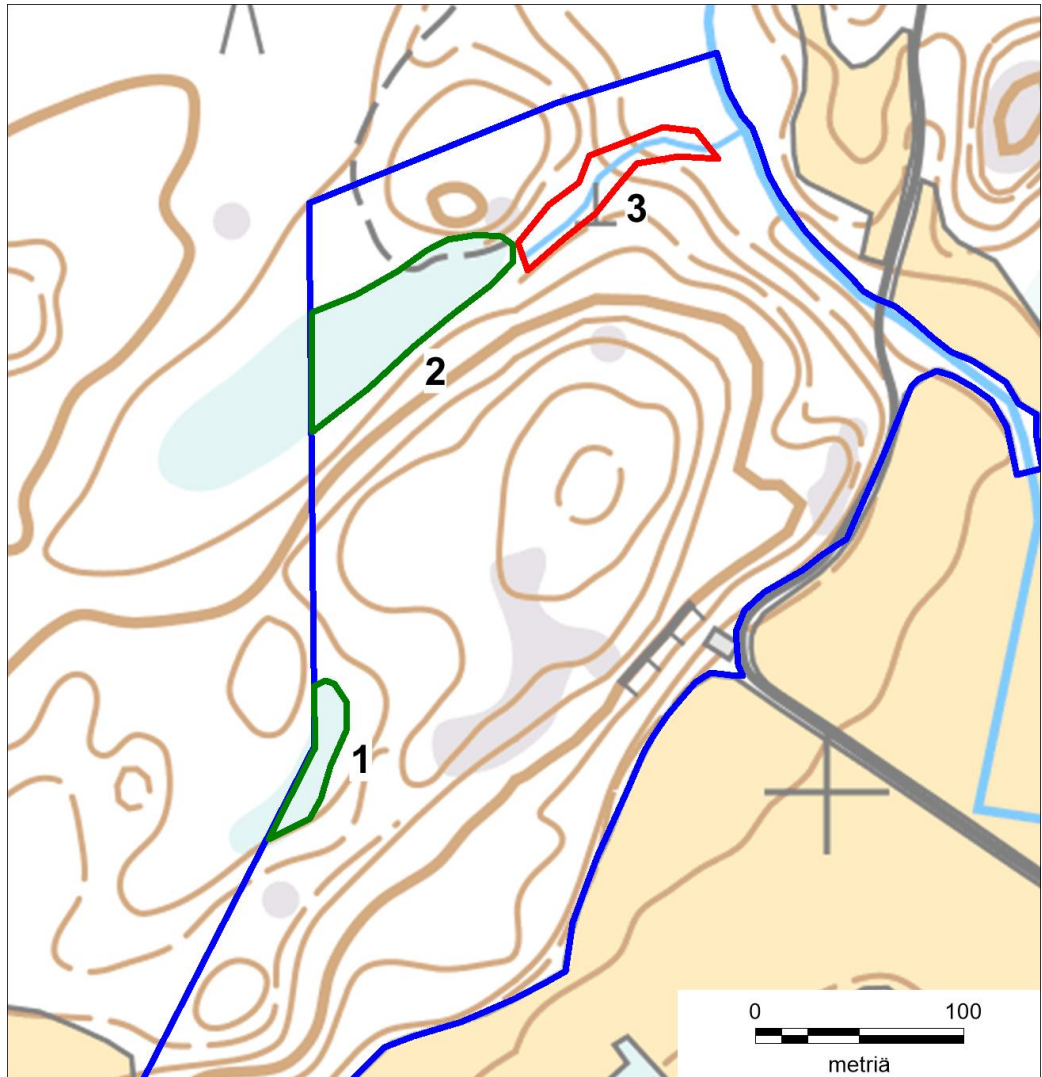
Kuva 4. Jäkälävaltainen kalliopaljastuma Tulimäen laella.

Korpisuon kaakkoispuolella kiinteistöjen rajan tuntumassa kasvaa nuorta lehtipuustoa sekä vähän kuusta ja mäntyä samoin kuin kookkaita haapoja. Aluskasvillisuudessa tavataan tuoreen ja lehtomaisen kankaan peruslajeja; edellä lueteltujen lisäksi mm. ahomansikkaa ja lillukkaa. Kiinteistöön 532-408-6-28 kuuluva osa selvitysalueesta on hakattu, mutta alueelle on jätetty joitakin puita, mm. koivuja ja haapoja.

3.2 Arvokkaat luontokohteet ja lajiesiintymät

Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -alueita, valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteita, luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyyppisiä tai luonnonmuistomerkkejä.

Maastonselvityksessä todettiin kolme arvokasta luontokohdetta, joiden sijainti ja rajaukset ilmenevät kuvasta 5.

Kuva 5. Selvitysalueen arvokkaat luontokohteet. 1 = eteläisempi suo, 2 = pohjoisempi suo ja 3 = noro lähiympäristöineen. Molemmat suot jatkuvat selvitysalueen ulkopuolelle; vihreällä viivalla on rajattu vain selvitysalueen sisäpuolinen osa.

Tulimäen kallioalueella on kaksi pientä suota, jotka ulottuvat selvitysalueen ulkopuolelle:

Eteläisempi suo (ks. kuva 5) on mustikkakorpea ja mustikkakangaskorpea. Puustona on varttunutta kuusta, koivua ja haapaa. Aluskasvillisuudessa vallitsevat mustikka, puolukka, korpikastikka, metsäalvejuuri, metsälauha, pallosara, kevätpiippo ja metsäkorte. Suon reuna on kuivahtanut naapurikiinteistön avohakkuun vuoksi.

Varpukorvet on luokiteltu sekä koko maassa että Etelä-Suomessa erittäin uhanalaiseksi (EN) luontotyyppiä. Kangaskorvet on puolestaan koko maassa erittäin uhanalainen (EN) ja Etelä-Suomessa äärimmäisen uhanalainen (CR) luontotyyppi (Kontula & Raunio 2018a, b). Vesitaloudeltaan luonnontilaisen kaltaiset korvet täyttävät METSO-ohjelman luokan I kohteen kriteerit (Syrjänen ym. 2016).

Pohjoisempi suo (ks. kuva 5) on luhtaista ruoho- ja heinäkorppea. Sen nuorehkon puuston muodostavat hieskoivu, harmaaleppä, halava, kiilto- ja mustuvapaju sekä kuusi. Kenttäkerroksen lajeja ovat mm. korpikastikka, metsä- ja järvikorte, metsäalvejuuri, luhtarölli, kurjenjalka, jouhivihvilä, ranta-alpi, suo-orvokki ja nurmilauha. Pullosaraa on niukasti, samoin kuin mätäspintojen puolukkaa.

Ruohokorvet on luokiteltu koko maassa vaarantuneeksi (VU) ja Etelä-Suomessa erittäin uhanalaiseksi (EN) luontotyyppiä (Kontula & Raunio 2018a, b). Vesitaloudeltaan luonnontilaisen kaltaiset korvet täyttävät METSO-ohjelman luokan I kohteen kriteerit (Syrjänen ym. 2016). Tällainen suo on myös metsälain 10 §:n mukainen elinympäristö.

Pohjoisemmalta suolta saa alkunsa **noro**, joka laskee rinnettä alas itään päin kohti Myllyojaa. Noro (ks. kuva 5) on luonnontilaisen kaltainen ja siten vesilain 2 luvun 11 §:ssä tarkoitettu kohde. Se virtaa osin piilossa louhikossa.

Noron varrella kasvaa eri-ikäistä (mutta enimmäkseen nuorta) lehtipuustoa ja kuusta sekä pajuja. Erikseen on mainittava muutama järeä haapa. Ohutläpimitaista lehtilahopuuta on jonkin verran. Uoman reunoilla on kosteaa lehtoa, jonka valtalajit ovat soreahiirenporras ja käenkaali. Kohteen kasvilajistoon kuuluu myös silmälläpidettävä (NT; Hyvärinen ym. 2019) luhtalitukka.

Kosteat keskiravinteiset lehdot on luokiteltu koko maassa ja Etelä-Suomessa silmälläpidettäväksi (NT) luontotyyppiä (Kontula & Raunio 2018a, b). Kohde täyttää sekä lehtona että vesistön lähimetsänä METSO-ohjelman luokan I kohteen kriteerit (Syrjänen ym. 2016). Pienveden (noron) välitön lähiympäristö on lisäksi metsälain 10 §:n mukainen elinympäristö.

Kuva 6. Selvitysalueen pohjoisosan noro.

Tulimäen kallioalueella ei todettu kohteita, jotka täyttäisivät luonnonsuojelulain 64 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien tai vesilain 3 luvun 2 §:n mukaisten pienvesikohteiden kriteerit. Todetut vesilain 2 luvun 11 §:n mukaiset pienvesikohteet, metsälain 10 §:n mukaiset elinympäristöt, Suomessa uhanalaiseksi tai silmäläpidettäväksi luokitellut (Kontula & Raunio 2018a, b) luontotyyppit sekä METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016) täyttävät kohteet sisältyvät edellä kuvattuihin arvokkaisiin luontokohteisiin.

Luontoselvityksen maastokäynnillä ei tehty havaintoja huomionarvoisista (ks. alaluku 2.3) putkilokasveista lukuun ottamatta edellä mainittua luhtalitukkaa. Muista huomionarvoisista eliölajeista havaittiin erittäin uhanalaiseksi (EN) luokiteltu (Hyvärinen ym. 2019) hömötiainen sekä vaarantuneeksi (VU) luokiteltu pyy. Pyy on myös EU:n lintudirektiivin liitteen I laji.

Hömötiaiset liikkuvat syksyllä pesimäreviiriensä ulkopuolella, eikä havainnon perusteella voida tulkita, kuuluuko se Tulimäen kallioalueen pesimälinnustoon vai ei. Pyy on paikkalintu, joka todennäköisesti myös pesii selvitysalueella. Tulimäen kallioalueella on kummallekin lintulajille soveltuvaa elinympäristöä.

Huomionarvoisen lajiston kattava selvittäminen ei ollut mahdollista maastokäynnin ajankohdan vuoksi, mutta luonnonolojen ja kasvillisuuden perusteella voidaan päätellä riittävällä varmuudella, ettei alueella todennäköisesti esiinny muita huomionarvoisia putkilokasvilajeja.

Alkuperäisessä raportissa (19.1.2025) todettiin, että selvitysalueella kasvaa monin paikoin järeitä tai varttuneita haapoja ja alueella on hakkuista huolimatta jäljellä liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä. Lisäksi suositeltiin, että liito-oravan mahdollinen esiintyminen tulisi varmistaa keväällä tehtävällä inventoinnilla (ks. Nieminen & Ahola 2017).

Maaliskuun 2025 lopulla saatiin tieto, että kiinteistöön 532-408-6-57 kuuluva mäkialue on kokonaan avohakattu. Näin ollen liito-oravaselvityksen tekeminen ei ole tarpeen, koska alueella ei enää ole lajille soveltuvaa elinympäristöä. Kiinteistöllä 532-408-6-28 kasvaa joitakin haapoja, mutta tämäkään alue ei sovellu liito-oravalle, sillä hakkuissa jätetyt lehtipuut sijaitsevat suojattomina ja liian harvassa kaukana toisistaan.

Lepakoiden esiintyminen selvitysalueella on mahdollista, mutta alueen luonteesta ja puuston hakkuista johtuen arvioitiin, ettei alueella todennäköisesti ole lepakoiden tärkeitä saalistusalueita (vrt. SLTY 2023). Myöskään talvehtimispaikaksi sopivia kohteita ei maastokäynnillä todettu. Alkukevällä 2025 tehty avohakkuu kiinteistöllä 532-408-6-57 hävitti lepakoilta potentiaalisen saalistusalueen lähes kokonaan.

Tulimäen kallioalueen lakiosa saattaisi sopia kirjoverkkoperhosen elinympäristöksi, mutta kohteella ei todennäköisesti sijaitse lajin lisääntymispaikkoja, sillä kirjoverkkoperhosen toukkien ravintokasvi kangasmaitikka esiintyy liian niukkana.

Tulimäen kallioalueella ei arvioitu olevan muita huomionarvoisten eliölajien kannalta tärkeitä tai merkittäviä elinympäristöjä tai kohteita. Selvitysalueen luonnonolojen ja tehdyn asiantuntija-arvioinnin perusteella ei ehdoteta täydentäviä lajiselvityksiä.

4 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 5/2018:1–388.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 5/2018:1–925.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korj. p. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023:1–374.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- SLTY 2023: Lepakkokartoitusohje 2023. Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille. – Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 63 s.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. – Ympäristöministeriön raportteja 17/2016:1–75.